

J. Lepiarczyk

Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu konserwatorstwa za okres od 1953-1956 r.

Ochrona Zabytków 11/3-4 (42-43), 276-285

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZAGADNIENIA OCHRONY ZABYTKÓW ARCHITEKTURY

Broszura wydana przez Zarząd Główny PTTK¹, zawiera skondensowany materiał, obejmujący zagadnienia ochrony zabytków architektury, przeznaczony dla przewodników pieszych wędrówek turystycznych. Autor wypowiada i uzasadnia pogląd, że turysta powinien dobrze znać architekturę historyczną i stać się czynnym propagatorem oraz realizatorem idei ochrony zabytków (Rozdz. I). Wylicza rodzaje zabytków w oparciu o ustawę z 6 marca 1928 r. (R. II), oraz omawia znaczenie i wartość zabytków (R. III), które po licznych ostatnich dokonanych odkryciach stawiają polską sztukę romańską równorzędnie z zachodnio-europejską. Zarys historii ochrony zabytków w Europie obejmuje czasy od starożytnego Rzymu (R. IV), a w Polsce od Wieku Oświecenia (R. V). Autor wiąże je z rozwojem metod pracy konserwatorskiej. Dalej (R. VI), omawia powody niszczenia zabytków zarówno naturalne jak i na skutek nieświadomej, złośliwej i barbarzyńskiej (Nysa) działalności ludzi. Wymienione są również (R. VII) różnorakie czynniki, wpływające na zachowanie zabytków, poczynając od aktów prawnych państwowej opieki (R. VIII) i działalności konserwatorów (R. IX), na zabiegach konserwatorskich skończywszy. Znajdujemy tu również słuszny pogląd, że dla należytej ochrony zabytków w terenie konieczna jest społeczna opieka (R. X), sprawowana przez odpowiednie towarzystwa i opiekunów społecznych PTTK (Zarządzenie Min. Kult. i Szt. z 22. XII. 1954 r.), a także i właściwe użytkowanie samego zabytkowego obiektu (R. XI). Zadaniem turystów jest praca nad wyrobieniem w społeczeństwie obyczaju świadomej opieki nad pomnikami kultury (R. XII). Ostatni (XIII) rozdział zawiera wybór bibliografii typowych zagadnień ochrony zabytków architektury historycznej z kwartalnikiem, „Ochrona Zabytków” na czele, poświęconego właśnie tym sprawom. Broszura stanowi cenną pozycję ułatwiającą zrozumienie idei ochrony architektury historycznej przewodnikom turystycznym i opiekunom społecznym PTTK, dla których została przeznaczona. Żałować tylko należy, że nie zwrócono równocześnie uwagi na znajdujące się w terenie zabytki archeologiczne i etnograficzne, powiązane z architekturą, i będące jej dawniejszymi szczątkami.

T. Żurowski

¹ Przemysław Trzeciak. Zagadnienia ochrony zabytków architektury. Z.G. PTTK-Komisja Turystyki pieszej. Warszawa 1957.

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA POLSKIEGO Z ZAKRESU KONSERWATORSTWA ZA OKRES OD 1935—1956 R.*

ARCHEOLOGIA

A. KEMPISTY, Odkrycia i badania archeologiczne na terenie miasta Warszawy w latach 1954—56. „OZ” r. X, 1957, nr 1 (36), str. 62.

Aleksandra ŚWIECHOWSKA, Wstępne badania archeologiczne w rejonie pałacu wilanowskiego. „BHS” r. XVIII, 1956, str. 512. — Prace pozwalają przypuszczać, że na tym terenie usytuowany być musiał chroniony fosą zespół zabudowań średniowiecznych (XIV w.).

Andrzej ZAKI, Archeologia Krakowa. Niektóre problemy naukowe i konserwatorskie. „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (31), str. 244—251, il. Dla potrzeb naukowych i prawidłowej akcji ochrony zabytków archeologicznych Krakowa konieczne jest przybliżone bodaj wyznaczenie stref zabytkowych, określenie ich charakteru i stopnia zagrożenia. Autor czyni to w oparciu o krótki przegląd stanowisk archeologicznych miasta i wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania akcji naukowo-badawczej.

T. ŻUROWSKI, Prace konserwatorskie w kopalni neolitycznej w Krzemionkach Opatowskich. „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. II, 1954, str. 299—300. Zawiera bibliografię sprawy organizacji tego rezerwatu.

T. ŻUROWSKI, Konserwacja szybów górniczych w Krzemionkach Opatowskich. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 128—129, il.

T. ŻUROWSKI, Ochrona Zabytków archeologicznych Lubelszczyzny. „OZ” r. VII, 1954, nr 4 (27), str. 277—278.

T. ŻUROWSKI, II Zjazd naukowy konserwatorów zabytków archeologicznych. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 135—136.

T. ŻUROWSKI, III Zjazd konserwatorów zabytków archeologicznych. „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 193—194.

URBANISTYKA

Gerard CIOŁEK i Adolf CIBOROWSKI, Problemy urbanistyczne odbudowy zespołów zabytkowych. „Miasto” r. IV, 1953, nr 7 (33), str. 8—16, il. — Opracowanie zawiera: definicję zabytku urbanistycznego i podział na typy, omówienie metody urbanistycznej (badania konserwatorskie, program użytkowy, ukształtowanie zabudowy, kompozycja przestrzenna, pasma izolacyjne, urządzenia komunikacyjne, inwestycje wodne, zakres i metody działania konser-

* c. d. z zeszytu poprzedniego.

watorskiego (konserwacja ściśła, rekonstrukcja częściowa) i wnioski z dotychczasowych doświadczeń (Warszawa, Gdańsk i in.).

Adam KRZYSZKOWSKI, Znaczenie studiów historycznych dla planów zagospodarowania przestrzennego miast. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 69—75, il. — Autor stwierdza niezbędność studiów historycznych dla planów zagospodarowania na równi z typową inwentaryzacją.

Antoni MAŚLIŃSKI, W trosce o bruki miast zabytkowych. „OZ” r. VI, 1954, nr 3 (26), str. 208—211, il. — O właściwe ukształtowanie i konserwację nawierzchni chodników i jezdni w ośrodkach historycznych ze szczególnym uwzględnieniem Lublina.

Zygmunt ŚWIECHOWSKI, Prace przy studiach historyczno-urbanistycznych do planów zagospodarowania przestrzennego. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 136—139. — Omówienie zasad opracowań oraz ich wykaz za r. 1953 wykonanych w PKZ i zleceń na r. 1954.

Marian BENKO, Cegłó w — renesansowe miasteczko mazowieckie, jego zagadnienia konserwatorskie. „OZ” r. VIII, 1956, nr 2 (29), str. 89—101, il. — Zawiera: rys historyczny; opis i analizę ukształtowania przestrzennego i zabytków oraz uwagi i wnioski konserwatorskie.

Lech KADŁUBOWSKI, Warto się zastanowić nad budową nabrzeża Motławy (Gdańsk). „Dziennik Bałtycki” nr 183 z dnia 2. VIII. 1956. — Autor proponuje zaniechać zabudowy pobrzeża od baszty Łabędź do Żurawia i stworzyć tzw. zielony bulwar.

W sprawie odbudowy historycznego nabrzeża Motławy (Gdańsk). „Materiały z zakresu historii techniki, gospodarki i terminologii morskiej”. Dodatek do Biuletynu Instytutu Morskiego r. II 1956, str. 104. — Polemika z artykułem Lecha Kadłubowskiego w nr 183 „Dziennika Bałtyckiego” i obrona programu rekonstrukcji.

Sławomir SIERECKI, Ginące pomniki kultury (Gdańsk). „Dziennik Fala” 1956, nr 9. Problem stosunku do rekonstrukcji i do zabytków na tle przykładów Gdańska.

Zbigniew ŻUŁAWSKI, Główne miasto w Gdańsku. „Archit.” 1953, nr 4 (23), str. 200—202, il. — Problemy odbudowy.

Tadeusz BAUM, Stanisław HERBST, Czesław THULLIE, Stanisław TRAWKOWSKI, Zabytkowe śródmieście Gliwic w układzie przestrzennym górnośląskiego okręgu przemysłowego. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 94—112, il. — Zawiera: uwagi o rozwoju struktury przestrzennej miasta, opis zabytkowego śródmieścia i omówienie jego odbudowy.

Stanisław CIECHANOWSKI, Konkurs na przebudowę otoczenia Wawelu (Kraków), „Archit.” 1954, nr 9 (93), str. 209—223, il. — Omówienie założeń projektowych i ocena szczegółowa prac konkursowych.

Kazimierz DZIEWOŃSKI, Zagadnienie dzielnic zabytkowych Krakowa. „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 141—160, il. — Charakterystyka badań naukowych nad urbanistyką Krakowa, przedstawienie cech ogólnych i typów dzielnic zabytkowych Krakowa, omówienie trzech grup zagadnień w zakresie problemów ochrony zabytków: 1. konserwacji i bieżącego remontu, 2. użytkowania i związanej z tym readaptacji zabytków, 3. rekonstrukcji i odbudowy nieistniejących zabytków.

Zygmunt NOWAK, Po konkursie na otoczenie Wawelu (Kraków). „Archit.” 1954, nr 9 (83), str. 224—225. — Charakterystyka urbanistyki Krakowa i prac konkursowych.

Stefan RASSALSKI, W odnowionym Lublinie. „Archit.” 1954, nr 12 (86), str. 289—295, il. — O rekonstrukcji, odbudowie i przebudowie Starego Miasta i Podzamcza, Placu Lubelskiego i Zamku.

Marian BENKO, Dawne ośrodki miejskie południowego Mazowsza prawobrzeżnego. „OZ” r. IX, 1956, nr 4 (35), str. 205—234, il. — Zawiera: charakterystykę warunków rozwoju miast, analizę układów przestrzennych, charakterystykę zabytków architektury i wnioski urbanistyczno-konserwatorskie.

Wojciech KALINOWSKI i Henryk RUTKOWSKI, Piotrków Trybunalski. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 77—93, il. — Omówienie rozwoju społeczno-gospodarczego i układu przestrzennego wraz z wnioskami konserwatorskimi.

Kazimierz DZIEWOŃSKI, Miasta Pomorza i zagadnienie zabytków urbanistycznych na Pomorzu. „OZ” r. VII, 1954, nr 4 (27), str. 221—235, il. — Określenie zabytku urbanistycznego, zabytki urbanistyczne na Pomorzu, zniszczenia wojenne, program i zasady ich odbudowy oraz użytkowania i ewentualnej rekonstrukcji.

Zbigniew ZIELIŃSKI, Stary rynek w Poznaniu. „Archit.” 1953, nr 6 (68), str. 151—153, il. — Charakterystyka zabudowy.

Zbigniew WZOREK, Rzeszów — studia do planu śródmieścia. „Miasto” 1953, nr 9 (35), str. 21—25, il. — Historia rozwoju urbanistycznego w oparciu o plany z 1769 i 1849 oraz odtworzenie historycznej sylwety miasta.

Wincenty ADAMSKI, Po konkursie na plac Zamkowy (Warszawa). „Archit.” 1955, nr 6 (93), str. 172. — Krytyka prac, szczególnie takich pomysłów jak podniesie-

nie bryły Zamku i poziomu placu Zamkowego, zsynchronizowanie bryły zamku, nowe akcenty wysokościowe, oddzielenie Zamku od Starego Miasta i Kanonii. Autor podnosi walory pracy prof. B. Szmidta. Uważa, że tematem powinien być tylko sam plac Zamkowy oraz jego najbliższe otoczenie z wyłączeniem Zamku Królewskiego.

Konkurs SARP nr 193 na architektoniczne rozwiązanie placu Zamkowego i związanego z nim obszaru Starego i Nowego miasta w Warszawie. „Archit.” 1955, nr 6 (92), str. 151—171, il. — Omówienie zawierające założenia ogólne programu (wraz z szczegółowymi wytycznymi projektowymi), przewód sądowy (wraz z kryteriami Sądu Konkursowego) oraz ocenę pracy.

M.E.S., Rozstrzygnięcie konkursu na Zamek i jego otoczenie (Warszawa). „Stolica” r. X, 1955, nr 9, il.

Zygmunt STEPIŃSKI, Problem ukształtowania śródmieścia na tle realizacji Mariensztatu. „Acht.” 1953, nr 9 (71), str. 234—243, il. — Przedstawienie rozwoju urbanistycznego i architektonicznego części śródmieścia Warszawy od okresu powstania jurydyk wraz z omówieniem jej ocalałych fragmentów architektonicznych i opisu metody włączenia ich do układu współczesnego miasta.

Jan ZACHWATOWICZ, Stare miasto Warszawy wraca do życia. „OZ” r. VI, 1953, str. 73—77, il. — Ogólna charakterystyka odbudowy.

Jan ZACHWATOWICZ, Varsavské Staré Mesto se vrací do života. „Správy památkové péče” r. XIV, 1954, str. 206—207 (tłum. Jiri Hilmera).

ARCHITEKTURA

Juliusz GORYŃSKI, Mumifikacja czy twórczość. „Przegląd Kulturalny” III, 1954, nr 6 (76). — Wypowiada się za włączeniem zespołów zabytkowych w nowe organizmy urbanistyczne.

Andrzej GRUSZECKI, O uznanie prawa zabytku dla fortyfikacji nowożytnej. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 3—17, il. — Autor stwierdza konieczność dokonania przełomu w odnoszeniu się do zabytków fortyfikacji nowożytnych, dotąd traktowanych po macoszemu, podkreślając ich znaczenie dla nauk historycznych.

F. KANCLERZ, Zagrożenie zabytków architektonicznych przez wody zbiorników przy zaporach rzecznych. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 132. — Opracowane na podstawie artykułu A. Wiktorowa w „Architekturze ZSRR” 1956, nr 1.

Antoni MAZUR, Projekty konserwatorskie. „Archit.” 1953, str. 102—103, il. — Krótkie uwagi o projektach konserwator-

skich dla zamku w Dębnie, zabudowań pobenedyktynskich na św. Krzyżu i rynku w Jarosławiu w związku z Regionalnym Pokazem Architektury w Krakowie w roku 1952.

Problemy twórczej rekonstrukcji zabytków. „Stolica” r. VIII, 1953, nr 32 (294), il. — Rozmowa Marka Sądzevicza z głównym projektantem Traktu Starej Warszawy i laureatem Nagrody Państwowej mgr inż. arch. Mieczysławem KUZMĄ.

Juliusz ROSS, Problemy polskiej ochrony pomników w powaleczonym wzdol. Zprawy památkové péče, r. XV, 1955, str. 76—78, il.

Zygmunt ŚWIECHOWSKI, recenzja „Teki Konserwatorskiej” z. 1, Warszawa 1952. „BHS” r. XVI, 1954, str. 270—274. — Omówienie opracowań: B. Guérquina, Zamek w Drzewicy; P. Biegańskiego, Problem ukształtowania urbanistycznego placu przed pałacem Staszica w Warszawie; J. Koszczyk-Witkiewicza, Kolegiata w Turmie pod Łęczycą.

Józef VOGTMANN, Adaptacja zabytkowych domów mieszkalnych, Warszawa 1953, str. 91, il. — Omówienie rekonstrukcji wielkomiejskich kamienic mieszczańskich z różnych epok na cele mieszkalne. W części historycznej autor charakteryzuje układy przestrzenne kamienic zabytkowych, w drugiej części omawia dotychczasowe realizacje rekonstrukcji stwierdzając, że w historyczne plany domów mieszkalnych można wmontować treść mieszkalną współczesną. Rec.: J. A. Miłobędzki i St. Żaryn, „OZ” r. VII, 1954, nr 4 (27), str. 286—288, oraz T. Lalik, „K.H.K.M.” r. II, 1954, str. 263—265.

Wiktor ZIN, Zagadnienie faktur architektonicznych na przykładach polskich. „Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej. Architektura” z. 1, Kraków 1956, str. 7—32, il. — Analiza wybranych przykładów faktur historycznych wraz z próbą systematyki i wskazanie na przydatność ich poznania m. in. dla celów konserwatorskich.

Stanisław BUKOWSKI i Alicja LUTOSTAŃSKA, Odbudowa pałacu w Białymstoku. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 61—72, il. — Omówienie historii pałacu i założeń konserwatorskich (powrót do stanu największej świetności z poł. XVIII w.) oraz przebiegu prac prowadzonych od roku 1945 z przeznaczeniem ostatecznym dla Akademii Medycznej.

Wacław KOCHANOWSKI, Śladami barbarzyńskiej dewastacji. „Świat i Ludzie”, 1956, nr 28 (222). — O zniszczeniu dworu z XVII w. w Bęcławie, pow. Grajewo.

F. KANCLERZ, Prace konserwatorskie przy wieży katowskiej w Bieczu. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 244—245, il.

Aleksander KRZYWOBŁOCKI, Rekonstrukcja Teatru im. Fr. Chopina w Duszniakach. „Muzyka” 1955, nr. 34, str. 85—86, il.

Stanisław SZYMAŃSKI, Wieża Kopernika we Fromborku. „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20), str. 57—63, il. — Historia zabytku oraz problem jego konserwacji.

Józef CHRZANOWICZ, Ryszard MASALSKI, Dom Architekta w Gdańsku. „Archit.” 1953, nr 8 (70), str. 203—204, il. — O adaptacji „domu Bractwa św. Jerzego” z XV w.

Gdańsk w niebezpieczeństwie. „Ziemia i Morze” r. I, 1956, nr 22. — Omówienie nowych koncepcji architektonicznych zagrożających historycznej formie ukształtowania Długiego Pobrzeża.

Obie strony medalu. „Kontrasty”, r. I, 1956, nr 7. — Artykuł napisany przez zespół pracowników Zakładu Historii Architektury Polskiej, Politechniki Gdańskiej, omawia sprawę budowy kotłowni na Długim Pobrzeżu (Gdańsk), wykazując szkodliwość tego projektu dla historycznego śródmieścia.

P. H. Osrodek Pracy Twórczej Polskiej Akademii Nauk w b. pałacu Potockich w Jabłonnie. „Stolica” r. IX, 1954, nr 2 (317), il. — O odbudowie pałacu.

Stanisława JASIŃSKA, Zabezpieczenie fundamentów Biblioteki Kórnickiej. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 1955, str. 317—319. — O pracach wykonanych w latach 1947 i 1952—1953 a polegających na zastosowaniu metody zeskalania gruntu według prof. Cebertowicza.

Józef E. DUTKIEWICZ, Przykład Sukiennic (Kraków), „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 178—192, il. — Wychodząc z założenia, że przebudowa Prylińskiego zniekształciła i okaleczyła wartość plastyczną renesansowych Sukiennic, autor postuluje oczyszczenie bryły gmachu z deformujących dodatków, tj. ryzalitów środkowych i „częściowo bocznych”, pozostawiając do dyskusji sprawę zniesienia podcieni arkadowych, sugerując jednak również ich usunięcie.

Karol ESTREICHER, Odnowienie Collegium Maius (Myśli i uwagi na marginesie prac konserwatorskich). (Kraków). „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20) str. 9—29, il. — Autor podaje nieznaną wiadomość historyczną do dziejów budowy Collegium w XV i XVI w. oraz jego odnowienie w XIX w., a następnie uzasadnia usunięcie neogotyku i rekonstrukcję dawniejszego wyglądu łącznie z nawarstwieniami stylowymi XVII i XVIII stulecia, stawiając też o neogotyku jako jednym z pośrednich narzędzi zacierania cech narodowych przez zaborców, na skutek czego przeróbka Colle-

gium przez Austriaków w duchu neogotyku nie była przypadkowa. Autor ocenia ujemnie rolę i znaczenie Kremera.

Włodzimierz GRUSZCZYŃSKI, Wawelska teza (Kraków). „Archit.” 1953, nr 3 (65), str. 69—70. — „Przed zamknięciem i uzyskaniem możliwie pełnych materiałów naukowych i ustaleniem programu zamierzeń w zgodzie z zasadniczym tytułem Wawelu, jakim chcemy go mieć, wszelkie zamierzenia realizacyjne powinny być poparte koncepcyjnym projektem dla całości wzgórza wawelskiego”. Kluczowym zagadnieniem jest sprawa budynku dawnych kuchon królewskich i ukończenia dziedzińca arkadowego. „Realizacja jakichś elementów i partii rekonstrukcji na wawelskim wzgórzu bez przyjętej całości i koncepcji architektonicznej jest przedwczesna i zbyt ryzykowna.”

Józef St. JAMROZ, Attyka Bonerów w Krakowie, Rynek Główny nr 9. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2, (32—33), str. 34—46, il. — Historia domu, opis fasady i rzeźb oraz uzasadnienie rekonstrukcji attyki w formie trójczytowego grzebienia z hermami jako elementami pionowymi nie dźwigającymi niczego, oraz bez muru fryzowego.

Andrzej KURKIEWICZ, „Kiedy barbakan przegądał się w wodzie...” (Kraków) „Problemy” r. X, 1954, str. 690—697, il. — Omówienie krakowskich fortyfikacji i problemu ich uporządkowania konserwatorskiego.

Józef LEPIARCZYK, Stan i potrzeby Krakowa w zakresie ratownictwa i konserwacji zabytków. „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 195—203, il. — Przedstawienie sytuacji zabytków krakowskich oraz programu postępowania konserwatorskiego.

Józef LEPIARCZYK, Czy przebudować Sukiennice? (Kraków). „Dziennik Polski” r. XI, 1955, nr 14 (3410), dodatek „Od A do Z”, nr 3 (208). — Autor uzasadnia utrzymanie Sukiennic w postaci nadanej im w drugiej połowie XIX w.

Józef LEPIARCZYK, Przebudowa czy konserwacja? Z problematyki krakowskich Sukiennic. „OZ” r. VIII, 1955, str. 178—186. — Uzasadnienie (rozszerzone) zachowania gmachu w postaci nadanej mu przez T. Prylińskiego i J. Matejkę w latach 1875—1879, omówione na tle ochrony architektury i sztuki okresu eklektyzmu i historyzmu.

Stefan ŚWISZCZOWSKI, Zburzyć ryzality, zostawić kolumnady (Kraków), „Dziennik Polski” r. XI, 1955, nr 44 (3448), dodatek „Od A do Z”, nr 7 (212), Głos w dyskusji nad zagadnieniem konserwacji Sukiennic podjętej przez J. Lepiarczyka.

Stefan ŚWISZCZOWSKI, Mury miejskie Krakowa. „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 161—177, il. — Historia murów obronnych Krakowa i Kazimierza oraz ich problemy konserwatorskie.

Mieczysław TOBIASZ, Zagrożenie zabytków Krakowa przez dawne kanały i wody gruntowe. „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (36), str. 237—243, il. — Omówienie sygnalizowanego problemu z wnioskami o rychłe przebadanie podziemnej sieci kanałów.

Jan ZACHWATOWICZ, W sprawie konserwacji Sukiennic. (Kraków). „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 192—194. — Autor stwierdza, że mimo różnych stanowisk Dutkiewicza i Lepiarczyka łączy ich wspólna krańcowość postaw. Wypowiada się za zniesieniem ryzalitów. Podkreśla, że należy unikać przede wszystkim uzupełnienia zabytków według dawniejszej ich formy tj. restauracji historycznej.

T. ŻYCHIEWICZ, Most z r. 1785 na Prądniku Czerwonym w Krakowie. KHKM r. II, 1954, str. 810—814, il. — Historia, stan zachowania i krytyka projektu konserwacji.

Tadeusz ŻYCHIEWICZ, Dom klasycystyczny przy ul. Józefa 21 na Kazimierzu w Krakowie. „OZ”, r. IX, 1956, nr 4 (35), str. 235—241, il. — Historia domu oraz krytyka projektu konserwatorskiego i realizowanej odbudowy.

Tadeusz BRONIEWSKI, renesansowy ratusz w Lubaniu Śląskim. „Teki Konserwatorska”, z. 3, Warszawa 1956, str. 103—116, il. — Historia i opis obiektu oraz prac konserwatorskich (odbudowa zawalanej w r. 1950 części pn.-zach.).

Jan WEGNER, Nieborów w odbudowie. „Stolica”, r. VIII, 1953, nr 36, il. — Zestawienie prac konserwatorskich we wnętrzu pałacu i przy rekonstrukcji parku, przeprowadzanych w latach 1945—1953.

Alfred MAJEWSKI, Zamek w Pieskowej Skale. „Teki Konserwatorska”, z. 2, Warszawa 1953, str. 1—71, tabl. 147. — Szczegółowa monografia omawiająca historię zamku, badania i odkrycia wojenne (dziedziniec arkadowy, sgraffita, attyka, dekoracja malarska), jego fazy rozwojowe oraz prace konserwatorskie z lat 1948—1952. Prace uzupełniają liczne zdjęcia i komplet rysunków inwentaryzacyjno-pomiarowych.

Ewa JĘCZALIK, Kilka słów o zabytkach i ich odbudowie z okazji dziesięciolecia wyzwolenia Raciborza. „Głosy z nad Odry” r. III, 1955, nr 12 (99), il.

Jerzy SZYMONOWICZ, Odbudowa śródmieścia (Racibórz). „Miasto” r. V, 1954, nr 5 (43), str. 33—34, il. — Domy w rynku odbudowano w stylu renesansowym z attykami (proj. Z. Kramarczyk),

wychodząc z założenia, że najprawdopodobniej miały je pierwotnie, np. pałac Garsznow (nr 13) i in.

Stefan WOLSKI, Wizerunek Radzyna. „Kamena”, 1955, str. 82—85. Sprawa odbudowy pałacu.

Stefan ZIELEŃSKIEWICZ, Rakoniewice — miasto rzemieślników. „OZ” r. VII, 1954, nr 2 (25), str. 113—125, il. — Historia miasta, analiza założenia urbanistycznego i zabudowy podcieniowej oraz problemy konserwatorskie (odbudowa domów nr 40 i 41 w rynku).

F. KANCLERZ, Drewniane detale architektoniczne pałacyku Lubomirskich w Rzeszowie. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 245—246, il.

Franciszek KOTULA, Rzeszów, stary i nowy, I. „Nowiny Tygodnia” r. V, 1954, nr 4 (203). — Krytyka projektu odbudowy synagogi z w. XVII w Rzeszowie.

Franciszek KOTULA, Rzeszów stary i nowy, II. „Nowiny Tygodnia” r. V, 1954 nr 5 (204). — Sprawa odbudowy zajazdu „pod czerwoną bramą” z w. XVIII, domu przy ul. Reformackiej, domu przy ul. 3-Maja z w. XVIII i domów na Rynku.

Franciszek KOTULA, W sprawie odbudowy zabytków (Rzeszów). „Nowiny Tygodnia” r. V, 1954, nr 13 (212). — Po głosie dyskusji w sprawie odbudowy synagogi w Rzeszowie.

Henryk DZIURLA, Zagadnienie odbudowy zamku w Szczecinie. „OZ” r. VII, 1954, nr 4 (27), str. 241—245, il. — Historia zamku, jego stan i pierwsze zabezpieczenie oraz program odbudowy.

Henryk DZIURLA, Ratusz szczeciński w świetle ostatnich odkryć. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 18—33, il. — Prace konserwatorskie przyniosły odkrycie spod barokowej szaty gotyckiego wyglądu (XV w.) ratusza, który będzie rekonstruowany na podstawie zachowanych śladów według projektu inż. St. Kwileckiego.

Krystyna JÓZEFOWICZÓWNA, Prace badawczo-naukowe w kościele parafialnym w Trzemesznie. „OZ” r. VIII, 1955, nr 1 (28), str. 34—49, il. — Badania archeologiczne z lat 1949—1950 we wnętrzu kościoła, przyniosły odkrycie: 1. relikwii kaplicy przedromańskiej, 2. bazyliki romańskiej, 3. resztek przebudowy gotyckiej i 4. fragmenty późniejszych przerw; omówienie prac konserwatorskich, które udostępniły zwiedzającym odkryte elementy.

Anna BANASZEWSKA, Wnętrza na Starym Mieście. (Warszawa) „Archit.” 1953, nr 9 (71), str. 227—230, il. — O rekonstrukcji i wyposażeniu kamienic staromiejskich.

Piotr BIEGAŃSKI, O twórczej pracy architektów na Starym Mieście w Warszawie. „Archit.” 1953, nr 9 (71), str. 220—223. — O rekonstrukcji budowli (i ich wnętrzu) zarówno zniekształconych w okresie kapitalizmu jak i takich, co do których nie było danych ikonograficznych.

Piotr BIEGAŃSKI, Odbudowa Starego Miasta w Warszawie. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 78—85, il. — Omówienie wytycznych konserwatorskich do odbudowy oraz organizacji prac.

Zdzisław BIENIECKI, Siedziba Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli (Warszawa). „Stolica” r. X, 1955, nr 1 (367), il. — O odbudowie gmachu d. Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu.

Jan BIENKOWSKI, Blok, kamienice i mieszkania na Starym Mieście w Warszawie. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 86—92, il. — O adaptacji zabytkowej zabudowy i jej programie użytkowym.

Jan DĄBROWSKI, Pałac na Wodzie (Warszawa), „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 158—176, il. — Szczegółowe omówienie odbudowy i rekonstrukcji przeprowadzonej w latach 1945—1948 (stan surowy wewnątrz) i 1954—1956 (dekoracja wewnątrz).

Karol DĄBROWSKI, Stanisław ŻARYN, Polichromowany strop kasetonowy w kamienicy Rynek St. Miasta 34 w Warszawie. „OZ” r. VIII, 1955, nr 2 (29), str. 116—124, il. — Opis stropu w kamienicy Schlichtingowskiej i prac konserwatorskich prowadzonych w r. 1954 przez PKZ, które przyniosły odkrycie polichromii zapewne z początku XVII w.

Tadeusz GOSTYŃSKI, Pałac Kotowskich w Warszawie na Nowym Mieście. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 47—60, il. — Historia i opis budynku wzniesionego a następnie przebudowanego ok. 1688 r. przez Tylmana i spalonego w 1944 oraz omówienie dwóch projektów odbudowy: M. Zachwatowiczowej i S. M. Walickiej (zrealizowanego).

Tadeusz KOMOROWSKI, Odbudowa Katedry Warszawskiej. „Stolica”, r. VIII, 1953, nr 27 (289), il.

Tadeusz KOMOROWSKI, Nowe odkrycie w Katedrze (Warszawa). „Stolica” r. IX, 1954, nr 6 (320), il. — O odnalezieniu krypt grobowych pod chórem muzycznym.

Tadeusz KOMOROWSKI, Dzieje gotyckiego kościoła (Warszawa). „Stolica” r. IX, 1954, nr 7 (321), il. — O odbudowie kościoła NMP. na Nowym Mieście.

Tadeusz KOMOROWSKI, Rekonstrukcja warszawskiego barbakanu. „Stolica”, r. IX, 1954, nr 19 (333), il.

Tadeusz KOMOROWSKI, Prace w katedrze dobiegają końca (Warszawa). „Stolica” r. IX, 1954, nr 42 (356), il. —

Omówienie postępu prac nad rekonstrukcją architektoniczną wnętrza.

Czesław KONOPKA, Gmach Ministerstwa Zdrowia (Warszawa). „Archit.” 1954, nr 3 (77), str. 53—60, il. — O pałacu Paca przy ul. Miodowej i jego restauracji.

M.S., Pałac na Wodzie powraca do dawnej postaci (Warszawa). „Stolica” r. VIII, nr 48 (310), 1953, il. — O rekonstrukcji pałacu Łazienkowskiego.

Wacław PIASECKI, Józef VOGTMANN, Nowe Stare Miasto. „8 rocznica wyzwolenia Warszawy”, Warszawa 1953, str. 33—38. — Uwagi o odbudowie.

Zbigniew REWSKI, Odbudowa kościoła św. Krzyża (Warszawa). „Stolica” r. VIII, 1953, nr 49 (311), il.

Stare Miasto w Warszawie. Odbudowa. „Teki Konserwatorskie” z. 4, Warszawa 1956, str. 46, il. 210. — Zawiera następujące prace: Jan ZACHWATOWICZ, Wstęp (str. 5—5); Piotr BIEGAŃSKI, Odbudowa Starego Miasta w Warszawie jako dzielnicy mieszkaniowej (str. 7—18); Tadeusz MISCHAŁ i Stanisław ŻARYN, Najstarsze kamienice warszawskie (str. 19—40); Zdzisław TOMASZEWSKI, Inwentaryzacja murów obronnych Starej Warszawy (str. 41—46). Wydawnictwo jest ilustrowane rysunkami inwentaryzacyjnymi i projektami odbudowy (str. 41—46) oraz fotografiami zniszczeń i odbudowy (str. 67—164).

Jerzy WIERZBICKI, Krakowskie Przedmieście (Warszawa). „Archit.” 1953, nr 9 (71), il. Historia i opis odbudowy.

Aleksander WOJCIECHOWSKI, Rynek Staromiejski, Warszawa 1954, str. 36, il. 76. — Autor przedstawia na tle historycznym piękno Rynku Starego Miasta oraz jego odbudowę, analizując rekonstrukcję wnętrza i fasad.

Jan ZACHWATOWICZ, Mury i barbakan Starej Warszawy. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 93—106, il. — Historia i program konserwatorski.

Jak ma być odbudowany Zamek. „Stolica” r. X, 1955, nr 48 (414). — Rozmowa Marka Sadzewicza z prof. Janem BOGUSŁAWSKIM o rekonstrukcji Zamku królewskiego.

Stanisław ŻARYN, Stare i nowe portale w kamienicach staromiejskich. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 115—118, il. — O gotyckich, renesansowych i barokowych portalach oraz o zagadnieniu portali nowych w związku z odbudową Starego Miasta.

Stanisław ŻARYN, Dzieje odbudowy warszawskiego Starego Miasta 1945—1952. „Stolica” r. VIII, 1953, nr 30 (292), il.

Maria SULIMIERSKA, Prace badawczo-konserwatorskie przy pałacu w Wilanowie. „BHS” r. XVIII, nr 4, 1956, str. 511.— Informacje o odkryciach z okresu średniowiecza oraz z pierwszej połowy wieku XVII (fundamenty starszej budowli).

Zdzisław TOMASZEWSKI, Badania architektoniczne pałacu w ilanowskiego. „BHS” r. XVIII, nr 4, 1956, str. 512—514. — Autor wyodrębnił poszczególne fazy budowy i rozbudowy na podstawie odkryć w piwnicach w r. 1955.

Jerzy STANKIEWICZ, Twierdza w Wisłoujściu i niektóre problemy związane z jej odbudową. „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 177—178, il. — Historia twierdzy zniszczonej w 50% w r. 1945, opis prac konserwatorskich ze wskazaniem na trudności i potrzeby tej odbudowy (uporządkowanie Szańca Wschodniego, fortu carée, Wieńca i hełmu odbudowanej latarni, użytkowanie).

Alfred MAJEWSKI, Zamek w Wiśni-czu. „Teki Konserwatorska” z. 3, Warszawa 1956, str. 3—103, il. — Zawiera: historię i pierwszy wyczerpujący opis inwentaryzacyjny oraz przegląd prac konserwatorskich z lat 1949—1955 (stropy żelbetowe na I i II piętrze, dachy, stolarszczyzna okien, schody zewn., detal plastyczny) oraz aneksy źródłowe (mgr H. Kowalska), zdjęcia geodezyjne (inż. J. Cisko) i pomiarowo-architektoniczne (inż. A. Mazur).

Marcin BUKOWSKI, Odbudowa ośrodka historycznego Wrocławia. „Miasto” r. VI, 1955, nr 2 (52), str. 29—32, il. — Krótki przegląd prac konserwatorskich na Ostrowiu Tumskim i w śródmieściu oraz zasady odbudowy domów mieszkalnych.

Marcin BUKOWSKI, Odbudowa zabytków Wrocławia. Jednofilarowy kościół śś. Piotra i Pawła na Ostrowiu Tumskim we Wrocławiu. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 192—205, il. — Odbudowa w r. 1951 pod kierunkiem autora przyniosła kościołowi filar środkowy, na którym wspiera się sklepienie nawy. Rec.: Jiří HILMERA, *Obnova kostela sv. Petra a Pavla ve Vratislavi*. „Zprávy památkové péče” r. XIV, 1954, str. 207—208.

Tadeusz BRONIEWSKI, Niedobitki piastowskich umocnień Wrocławia. „OZ” r. VIII, 1955, nr 1 (28), str. 17—22, il. — Odnalezienie (1953) przez autora fragmentu wieży obronnej z 2 poł. XIII w. pomiędzy ul. Janickiego a Piaskową, wchodzącej w skład pierwotnej linii systemu warownego.

J. LEPIARCZYK, Pałac w Żaganii. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 115—117, il. — Historia i opis oraz potrzeby konserwatorskie.

Marian BENKO, Kilka uwag o zabytkowych domach podcieniowych w Stanisławowie i Latowiczu na tle założeń przestrzennych tych osiedli. „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (31), str. 252—261, il. — Analiza drewnianej zabudowy obu miasteczek mazowieckich i wnioski konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego.

H. PIENKOWSKA, Zagroda sołtysów Moniaków w Zubrzycy Górnej. „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (31), str. 280—286, il. — Historia dworku oraz omówienie konserwacji przeprowadzonej w latach 1953—54, pozwalającej na stworzenie w Zubrzycy pierwszego w kraju Narodowego Parku Etnograficznego a w dworku Ośrodka Kultury Orawskiej PTTK.

Ignacy TŁOCZEK, Zabytki architektury ludowej. „OZ” r. VIII, 1955, nr 2 (29), str. 77—88, il. — Omawia stan zabytków i metody prac konserwatorskich.

RZEZBA

Piotr BIEGAŃSKI, Pomnik Kopernika w Warszawie. „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20), str. 47—54, il. — Omawia historię pomnika i jego rekonstrukcję po jego zniszczeniu (r. 1944) przeprowadzoną w r. 1949.

Krz. DĄBROWSKI, Płyta nagrobna Jana i Katarzyny Ciświckich z Żernik, pow. Kalisz. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 248—250, il. — Wiadomość o nieznanym zabytku z roku ok. 1575 uratowanym w roku 1942 przed hitlerowcami i wymagającym konserwacji.

W. DĄBROWSKI, O los pomniejszych zabytków. „OZ” r. VIII, 1955, nr 2 (29), str. 139—140, il. — O obelisku z w. XVIII we wsi Gostomia, pow. rawski.

J. LISOWSKA, Z prac konserwatorskich Muzeum Narodowego w Krakowie „w Zbiorach Czartoryskich”. „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 189—191, il. — Omówienie prac radiograficznych przy antycznym posągu Wenus.

E. MAŁACHOWICZ, Słup drogowy poczty polsko-saskiej z pocz. XVIII w. w Zgorzelnicy nad Nysą Łużycką. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 113—115, il. — Jeden z nielicznych zabytków tego rodzaju wymagający konserwacji.

W sprawie pomnika Adama Mickiewicza. „Tygodnik Powszechny” r. IX, 1955, nr 3 (495) i nr 4 (496). — Dyskusja nad pomnikiem krakowskim, w której Adam BOCHNAK wypowiada się za rekonstrukcją w innym miejscu niż pierwotne, zaś Jerzy DOBRZYCKI i T. LEHR-SPŁAWIŃSKI za rekonstrukcją w dawnej postaci w dawnym miejscu, tj. na Rynku Głównym.

A. WIĘCEK, Restauracja płaskorzeźb Jana Jerzego URBAŃSKIEGO w Katedrze wrocławskiej. „OZ” r. VIII, 1955, nr 1 (28), str. 66—71, il. — Prace nad rekonstrukcją ambony z r. 1723 oraz współczesnych pomników Nankera i Gotfryda uszkodzonych w r. 1945, wykonała w r. 1952 art. mal. Bronisława Łukaszewiczowa.

MALARSTWO I GRAFIKA

Karol DĄBROWSKI, Z prac i doświadczeń konserwatorskich w zakresie malarstwa ściennego. „Przegl. Art.” 1953, nr 4, str. 16—24, il. — Krótkie wzmianki o polichromiach w Tumie pod Łęczycą, Czerwińsku, Mogile, Boguszycach, Grębieniu, Collegium Maius w Krakowie, Raclawicach Olkuskich, Krościenku, Chęcinach (kościół pofranciszkański), w Tyńcu, w kaplicy Mariackiej przy Katedrze na Wawelu, Pieskowej Skale, na Starym Mieście w Warszawie oraz innych w Krakowie, Toruniu i Warszawie.

Karol DĄBROWSKI, Naukowe zagadnienia konserwacji dzieł sztuki. „Problemy” r. X, 1954, str. 624—630, il. — O konserwacji zabytków malarstwa sztalugowego i ściennego ze szczególnym uwzględnieniem pomocy ze strony takich nauk jak fizyka, chemia, biologia i td.

Henryk GAWARECKI i Bonawentura LENART, najstarszy plan miasta Lublina z połowy XVII wieku i jego konserwacja. „OZ” r. VII, 1954, nr 3 (26), str. 197—199, il. — Plan, wykonany na pergaminie przez Karola Bekiewicza, odnowił B. Lenart.

B. LENART, Instrukcja sposobów wykonania montażu obiektów graficznych. „Biuletyn Konserwatorski” 1954, nr 1, str. 3—10, il.

Bohdan MARCONI, Konserwacja czołowych obrazów Jana Matejki w latach 1945—1952. „OZ” r. VII, 1954, nr 1 (24), str. 17—31, il. — Omówienie prac przy „Grunwaldzie”, „Skardze”, „Rejtanie”, „Batorym”, „Unii Lubelskiej”, „Dziewicy Orleańskiej”, „Hołdzie Pruskim”, „Wicie Stwoszu z córką”, „Konstytucji 3-go Maja”.

Zbigniew KOWALSKI, Skrzydła tryptyku gotyckiego w Barcicach. „OZ” r. VIII, 1955, nr 2 (29), str. 125—131, il. — Opis tryptyku z 2 poł. XV w., restaurowanego przez autora w roku 1953.

Karol DĄBROWSKI, Problemy konserwatorskie romańskiej polichromii w Czerwińsku. „BHS” r. XV, 1953, nr 2, str. 75—76. — Stan zachowania, analiza technologiczna i program prac w kaplicy południowej kościoła poklasztornego.

Konstanty TIUNIN, Rozdzielanie malowideł ściennych. Z prac konserwatorskich Pracowni Konserwacji Zabytków przeprowadzonych w Czerwińsku. „OZ” r. VII, 1954, nr 1 (24), str. 43—46, il. — Omówienie przeniesienia gotyckiego malowidła przedstawiającego Pietę z XIV w., nałożonego na polichromię romańską; prace przeprowadzono pod kierunkiem autora w r. 1953.

Alicja KĄCZKOWSKA, Epitafium Mikołaja Kopernika we Fromborku. „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20), str. 55—56, il. — O odnowieniu epitafium z katedry fromborskiej (1951).

Marian SŁONECKI, Konserwacja polichromii Jana Matejki w kościele Mariackim w Krakowie. „OZ” r. VII, 1954, nr 1 (24), str. 32—39, il. — Konserwacja została przeprowadzona w latach 1946—1950 pod kierunkiem prof. Wiesława Zarzyckiego.

Maria ORTHWEIN i Henryk GAWARECKI, Konserwacja obrazu „Pożar Lublina”, „OZ” r. VII, 1954, nr 3 (26), str. 200—207, il. — O obrazie z poł. XVIII w. z kościoła Dominikanów w Lublinie i jego odnowieniu w PKZ.

Karol DĄBROWSKI, Konserwacja polichromii warszawskich. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 132—141, il. — Szczegółowe omówienie prac w zespołach budowli Łazienkowskich i na Starym Mieście.

Aleksander KOBZDEJ, O współpracy plastyków (Warszawa). „Archit.” 1953, nr 9 (71), str. 221—227, il. — O malarstwie na Starym Mieście.

Bohdan URBANOWICZ, Dwie polichromie Starego Rynku (Warszawa). „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 142—156, il. — Omówienie dekoracji malarskiej z r. 1928 (proj. Z. Stryjeńskiej przy udziale St. Ostrowskiego) i z r. 1953.

St. ŻARYN, Zabezpieczenie techniczne polichromii w kamienicy Rynek St. Miasta 27. (Warszawa). „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 169—171, il.

Juliusz BURSZE, Odkrycie malowideł ściennych w klatce schodowej pałacu wilanowskiego. „BHS” r. XVIII, 1956, nr 4, str. 515. — Wiadomość o polichromii z czasów Sobieskiego w klatce schodowej w alkierzu.

Bohdan MARCONI, Badania i odkrycia malowideł w pałacu wilanowskim. „BHS” r. XVIII, nr 4, 1956, str. 514—515. — Opis prac przy plafonach i obrazach ściennych oraz informacja o odkryciach malowideł ściennych z w. XVII w wielu salach.

PRZEMYSŁ ARTYSTYCZNY

Wiesław DOMASŁOWSKI, Leonard TORWIRT, Edward KWIATKOWSKI, Problemy konserwacji witraży. „Tekę Konserwatorska” Warszawa 1955, z. 3, str. 117—147, il. — Praca składa się z dwóch części: w pierwszej autorzy przedstawiają ogólne zagadnienia konserwacji witraży (typowe zjawiska zniszczeń, rozkład szkła, rozkład farb w szkłe witrażowym, ołowiane oprawy), przeprowadzają krytykę dotychczasowych metod konserwacji, analizując zagadnienie rekonstrukcji i uzupełnień witraży oraz omawiają założenia dokumentacji. W części drugiej autorzy omawiają szczegółowe zagadnienia techniczne związane z konserwacją szkiele witrażowych oraz podają własną metodę na podstawie uzyskanych doświadczeń i przeprowadzonych prac. Jest to pierwsza tego rodzaju praca w języku polskim.

Henryk DZIURLA, Sarkofagi książąt szczecińskich. „OZ” r. VII, 1954, nr 4 (27), str. 246—250, il. — Omówienie przeprowadzonej w latach 1946—1954 w Krakowie konserwacji i rekonstrukcji sześciu sarkofagów z XVI i XVII w. Bogusława XIII, Anny Marii (żony Barnima XII), Filipa II, Franciszka I, Ulryka I, i Bogusława XIV (zm. 1637).

M. FIEDOROWICZ, Konserwacja zabytków stolarszczyzny. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 174—178, il. — Omówienie zabytków z obszaru Warszawy.

Janusz LEHMANN, O metodach konserwacji zabytków metalowych: „Studia Muzealne”, t. 1, 1935, str. 114—145. — Omawia obszernie zagadnienie na przykładach z Muzeum Narodowego w Poznaniu.

Tadeusz PRZYPKOWSKI, Problemy konserwacji przyrządów naukowych używanych przez Mikołaja Kopernika oraz innych zabytków astronomicznych w Polsce. „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20), str. 30—46, il. — Omawia zabytki ze zbiorów Muzeum U.J. oraz zegary słoneczne.

Stanisław ŻARYN, Stare i nowe rzemiosło artystyczne. „Archit.” 1953, nr 9 (71), str. 230. — O dekoracji malarskiej i rzeźbiarskiej domów na Starym Mieście w Warszawie.

KRONIKI I SPRAWOZDANIA Z PRAC
KONSERWATORSKICH

W. KOCHANOWSKI, i W. PASZKOWSKI, woj. białostockie (1952—1956). „OZ” r. IX, 1956, nr 4 (35), str. 257—261, il. —

J. KOZANECKI, Województwo bydgoskie (1952—1955). „OZ” r. VIII, 1955, nr 3 (30), str. 204—209, il.

J. KLUS, Województwo stalinogrodzkie (katowickie). „OZ” r. VII, 1954, str. 126—128, il.

E. KRYGIER, Województwo kieleckie (1952—1954). „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 101—106, il.

J. LEPIARCZYK, Miasto Kraków. Kronika za lata 1952—1953. „OZ” r. VII, 1954, str. 54—57 il.

Józef LEPIARCZYK, Odbudowa — konserwacja — odkrycia. Dziesięciolecie opieki nad zabytkami (Kraków). „Dziennik Polski” r. XI, 1955, nr 162 (3362).

Józef LEPIARCZYK, Deset let péče o umelecké památky v Krakově. „Zprávy památkové péče r. XV, z. 6—8, Praha 1955, str. 248—249.

Józef LEPIARCZYK, Jak Kraków ochrania i ratuje swoje zabytki. „Słowo Polskie” r. VI, 1956, nr 290 (3271). — Omówienie działalności Komitetu Społecznego Funduszu Odbudowy Zabytków m. Krakowa.

M. KORNECKI i J. SAMEK, Województwo krakowskie. „OZ” r. VII, 1954, nr 1 (24), str. 57—56, il. — Kronika za lata 1952—1953.

Hanna PIENKOWSKA, Z prac konserwatorskich na Podhalu (woj. krakowskie). „Wierchy” r. XXII, 1953, str. 232—234.

H. GAWARECKI, Zabytki Lublina w odbudowie i konserwacji. „OZ” r. VII, 1954, nr 3 (26), str. 212—219, il.

Zb. CIEKLIŃSKI, Województwo łódzkie (1952—1955). „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (31), str. 257—275, il.

Z. BRWILIŃSKI, Woj. olsztyńskie. „OZ” r. VI, 1953, nr 1 (20), str. 64—87, il.

Chrońmy zabytki kultury. O pole 1956, str. 78 + il. nlb. — Broszura wydana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu, zawierająca: kronikę prac konserwatorskich, zarys ochrony zabytków, przechadzkę po Opolszczyźnie, rejestr zabytków oraz bibliografię.

Eugeniusz LINETTE, Ochrona i konserwacja zabytków w Poznańskim. „Przegl. Zach.” r. XI, 1955, nr 1—2, str. 113—125. — Przegląd prac i odkryć za okres dziesięciolecia.

T. RUSZCZYŃSKA, 10-lecie ochrony i konserwacji zabytków na terenie województwa poznańskiego. „OZ” r. VIII, 1955, nr 2 (29), str. 132—139, il.

Fr. KRUK, Województwo rzeszowskie. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 240—244, il.

Fr. KRUK, Województwo rzeszowskie (1954—1955). „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 106—110, il.

H. DZIURLA, Województwo szczecińskie (1953—1955). „OZ” r. VIII, 1955, nr 4 (31), str. 276—279, il.

St. KRASIŃSKI, Kronika odbudowy Starego Miasta (Warszawa). „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—22), str. 157—167, il.

M. SULMIERSKA, Prace konserwatorskie i architektoniczne na terenie m. st. Warszawy. „OZ” r. VI, 1953, nr 2—3 (21—23), str. 161—165, il.

B. BIENIEWSKA i A. LICZBIŃSKI, Woj. warszawskie w latach 1953—1954. „OZ” r. VIII, 1955, nr 1 (28), str. 57—62.

Aleksander KRZYWOBŁOCKI, Dziesięć lat pracy konserwatorskiej w wojew. wrocławskim. „OZ” r. VIII, 1955, nr 1 (28), str. 50—57, il.

KONSERWACJA ZABYTKÓW ZAGRANICĄ

J. FALTA, Odnowianie miast czechosłowackich i zabytków historycznych. „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33), str. 120—126, il.

Juliusz ROSS, Konserwacja zabytków na terenie północnej Słowacji. „Wierchy” r. XXIII, 1954, str. 279—281, il.

G. ENTS, Ochrona i konserwacja zabytków w Węgierskiej Republice Ludowej. „OZ” r. VI, 1953, nr 4 (23), str. 250—252, il.

Frigges POGANY, Metoda odbudowy zabytków w Polsce i wnioski w stosunku do zabytków Węgier. „Miasto” r. IV, 1953, nr 12 (38), str. 6—12, il. — Fragment (cz. III) przemówienia wygłoszonego w Węgierskiej Akademii Nauk.

K. DĄBROWSKI, Konserwacja we Włoszech (uwagi na podstawie podróży). „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 194—198, il.

F. KANCLERZ, Roboty konserwatorskie na Kremlu w Rostowie n/Donem. (Związek Radziecki). „OZ” r. IX, 1956, nr 1—2 (32—33) str. 131—132. — Opracowane na podstawie artykułu B. Gniazdowskiego w „Architekturze ZSRR”, 1956, nr 1.

T. ŻUROWSKI, Prace rekonstrukcyjno-konserwatorskie na Kremlu moskiewskim. (Związek Radziecki). „OZ” r. IX, 1956, nr 3 (34), str. 202—203, il. — Streszczenie artykułu L. Pietrowa w czasopiśmie „Architektura i Strojitelstwo Moskwy”, r. IV, 1955, nr 10.

J. Lepiarczyk

NEKROLOGIA

JAN WITKIEWICZ-KOSZCZYC (1881—1958)

26 października 1958 r. po długotrwałej ciężkiej chorobie zmarł w Warszawie Jan Witkiewicz-Koszczyk, architekt-konserwator, lub „konserwator-projektant” jak pisał o sobie w życiorysach. Odszedł ze służby konserwatorskiej człowiek, którego życie i działalność wypełniły poważne karty dziejów naszej kultury i w szczególności

walki o dorobek kultury w trudnych czasach niewoli, po zniszczeniach I wojny światowej oraz po katastrofalnych zniszczeniach II wojny światowej; te pięćdziesiąt lat ofiarnej pracy w służbie konserwatorskiej w obronie i trosce o pomniki kultury narodowej a równoległe twórcza praca architekta, przepojona ideą najpełniejszego i najlepszego służenia narodowi, praca, która kulturze polskiej przysporzyła nowych pomników.

Do wypełnienia tak wielkich zadań i prac musiał istnieć jakiś silny motyw działania; był nim niewątpliwie gorący patriotyzm oraz żarliwe poszukiwania dróg sprawiedliwości społecznej. Jak silny był ten nurt Jego życia wskazuje chociażby charakterystyczny fakt, że nawet własny związły życiorys dzielił na dwie części, wyodrębniając pracę społeczną, która zaważyła zresztą bardzo istotnie nad drogami Jego rozwoju i losami życia.

Urodzony 16 marca 1881 roku w majątku Urdomin na Suwalszczyźnie uczęszcza do gimnazjum realnego w Mińsku Litewskim, gdzie już od czwartej klasy zapoznaje się z konspiracją polskich kółek uczniowskich a potem z literaturą socjalistyczną. Kończy gimnazjum w 1899 roku i wstępuje na Politechnikę w Warszawie na Wydział Inżynieryjno-Budowlany (architektury w Warszawie wówczas nie było). Tu należy od razu do lewicowych kółek studenckich a w konsekwencji w roku 1900 po tzw. „bitwie pod Sanssoussi” w al. Ujazdowskich zostaje aresztowany i osadzony w Cytadeli. Kontynuuje studia już na Politechnice Lwowskiej — na Wydziale Architektury i tu również w żywym kontakcie z organizacją lewicową (PPS), pisując artykuły do pisma „Promień”. W roku 1901 przenosi się ponownie na Wydział Architektury Politechniki w Monachium, na którym uzyskuje dyplom architekta w roku 1904. I w Monachium jest również bardzo aktywny w organizacjach młodzieżowych, stykając się z działaczami S.D.K.P.i.L. W czasie studiów w Monachium odbywa podróże do Włoch, Czech, Austrii oraz zwiedza południowe Niemcy.

W 1904—5 roku bierze udział w pracach stryja — Stanisława Witkiewicza budując w Zakopanem znane drewniane zakopiańskie domy, m.in. „Witkiewiczówkę” na Bystrem. W roku 1905 Witkiewicz wraca na stałe do kraju ożywiony ideami pracy społecznej, przy czym w tym okresie głównymi kierunkami zainteresowań staje się praca na wsi oraz w zakresie rzemiosł. Witkiewicz staje się jednym z założycieli „Związku Ludowego”, czynnie współpracuje z wydziałem chłopskim PPS. W roku 1906 zostaje arszcztowany i osadzony na „Pawiaku”, szczęśliwie unika sądu wojennego i w 1907 zostaje zwolniony pod nadzór